

Talenten benutten is basisbanen creëren

Na onder andere Groningen en Rotterdam start ook de gemeente Tilburg nu een experiment met basisbanen. Het gaat hierbij om duurzaam, stabiel en betaald werk. Verantwoordelijk voor dit initiatief is GroenLinks wethouder Esmah Lahlah, verantwoordelijk voor bestaanszekerheid, kansengelijkheid en talentontwikkeling. “Als je het over een inclusieve samenleving hebt, is talentontwikkeling de basis”, zegt ze.

TEKST: FRANK VAN WIJCK FOTO: GEMEENTE TILBURG

Teveel mensen willen graag aan de slag, maar krijgen onvoldoende kans op de huidige arbeidsmarkt. “Ze hebben er wel degelijk de talenten voor”, zegt Lahlah, “maar ze hebben ook te kampen met kwetsbaarheid die een hindernis kan vormen om die talenten te ontwikkelen en benutten. De redenen daarvoor kunnen heel divers zijn. Vaak lopen ze op meerdere gebieden tegen problemen aan, langdurig. Lange tijd heeft de focus gelegen op eerst die problemen aan te pakken en dan pas de weg naar werk vrij te maken, maar werk kan juist een onderdeel van de oplossing zijn. In vrijwilligerswerk, waar minder druk wordt ervaren en er meer ruimte is, floreren ze vaak al.”

“Werk kan juist een onderdeel van de oplossing zijn.”

Lahlah wil beslist niet zeggen dat onvrede met de Participatiewet de enige reden is om met het experiment met basisbanen te starten, maar dat haar onvrede met die wet een rol speelt, steekt ze niet onder stoelen of banken. “De wet ademt uit dat we het mensen moeilijk moeten maken, dan stromen ze vanzelf wel uit de bijstand”, zegt ze. “De gedachte lijkt dat de mensen voor wie de wet bedoeld is niet willen werken, in plaats van het niet te kunnen als de omstandigheden daarvoor niet worden gecreëerd. Het doel van de wet is weliswaar mensen aan de slag te helpen, maar het gaat daarbij om volledige uitstroom naar de arbeidsmarkt. Mensen die deze stap – nog – niet kunnen zetten, worden daarin niet gehoord. En er is nauwelijks plek waar ze hun talenten kunnen inzetten op een dusdanige manier dat het ook financieel

loont. Bovendien groeit deze groep, onder andere doordat decennia lang de sociale voorzieningen zijn uitgekleed. De bestaanszekerheid staat onder druk voor deze mensen, de komende tijd baart me echt zorgen.”

Perspectief bieden

De gemeente Tilburg is vier jaar geleden aan de slag gegaan met het beleid *Tilburg in perspectief*. “Er was niets voor mensen die wel talenten hebben maar ook veel kwetsbaarheden”, vertelt Lahlah. “Voor hen wilden we perspectief bieden, meer dan alleen maar een rol kunnen spelen als mantelzorger of vrijwilliger. Zo ontstond het idee om met basisbanen te gaan werken. Een idee dat wel een beetje lijkt op de Melkertbanen van weleer, maar wat ons voor ogen staat is toch wat anders. Mensen hoeven niet per se door te stromen naar de reguliere arbeidsmarkt. Het gaat om een duurzaam betaald alternatief waar hun talenten en kwetsbaarheden worden erkend.” Gemeenten worden niet betaald om een dergelijke opzet duurzaam in stand te houden, besefte Lahlah direct. “Dus was het zaak een oplossing te vinden in de vorm van een combinatie van publieke en private middelen”, zegt ze. “We hebben bedrijven en woningcorporaties benaderd met de vraag of zij ruimte zaken om nieuw werk te creëren. Het mocht geen bestaand werk zijn natuurlijk, want dat zou verdringing op de arbeidsmarkt betekenen. Maar dat hoeft ook niet, de krapte op de arbeidsmarkt onderstreept waarom basisbanen nodig zijn. Nu staan in Nederland 1,6 miljoen mensen aan de kant, terwijl ze wel waardevol zijn. Iedereen profiteert als we erin slagen die waarde te benutten. Het is allemaal onbenut potentieel, en het lukt ons nu nog onvoldoende in om het te herkennen en waarderen. Met uitzondering van de gemeenten die ons al voorgingen. Daar zie je dat deze mensen floreren. Ze voelen zich gezien en erkend, ervaren dagstructuur, krijgen bestaanszekerheid en doen minder een beroep op zorg en welzijn.”

Contacten gelegd

De eerste reactie bij woningcorporaties die over het idee werden benaderd, was 'liever vandaag dan morgen'. "Heel blij mee natuurlijk", zegt Lahlah, "al moeten de financiering, matching en begeleiding uiteraard wel goed worden geregeld. Afgelopen september hebben we een regionale top arbeidsmarkt georganiseerd, waarin we werkzoekenden binnen de uitgangspunten van het experiment en werkgevers met elkaar in contact hebben gebracht. Ook daar blijkt de bereidheid groot. Het mooie is dat werkgevers bereid blijken om op een andere manier naar werk te kijken."

Ook de gemeente zelf kan werkgever worden voor de doelgroep. Lahlah: "Niet alleen 'kan', ik vind ook dat het moet. Dat hoort erbij, als je een appèl doet op werkgevers moet je zelf ook het goede voorbeeld geven. En dat kan ook, bijvoorbeeld door mensen werk te bieden als ervaringsdeskundigen."

Businesscase opbouwen

De financiering van het experiment moet deels komen uit de inzet gedurende twee jaar van uitkeringsgelden, in de verwachting dat de werkgever aansluitend de werknemer in dienst neemt. "Maar met die uitkeringsgelden alleen komen we er niet", zegt Lahlah. "Daarom hebben we aan de start van de nieuwe bestuursperiode bewust middelen opgenomen in het fonds talentontwikkeling, met zes miljoen euro voor vier jaar. Ik hoop dat dit ons in staat stelt een businesscase op te bouwen. Maar eigenlijk weten we natuurlijk al dat we de gezondheid en het welzijn van deze mensen verbeteren door het mogelijk te maken voor ze om te gaan werken. Toch doen we dit bewust wel, omdat we het Rijk willen laten zien dat de

financiële stromen nu niet goed lopen, en dat het rendement groter wordt al ruimte wordt geboden om potjes bij elkaar te brengen."

De gemeente blijft op basis van het experiment dan ook in gesprek met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over werkbare alternatieven voor het bestaande wettelijk kader. "Over ruimte voor innovatie dus", zegt Lahlah. "Het mooie van de decentralisaties is dat we als gemeenten veel dichterbij de bewoners staan. Maar de Participatiewet hindert ons in de ruimte die we hebben en in de financiële middelen om te doen wat mensen nodig hebben. Die middelen bewegen niet mee met wat we voor hen willen bereiken, de mensen die nu in de bijstand zitten. En vaak niet twee, maar zelfs al vijf jaar. Mensen naar wie niemand heeft omgekeken. Dat is geen met rust laten maar in de steek laten. Niet geïnteresseerd zijn om ze in lijn te houden met de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt."

Tilburgse draai

De gemeenteraad moet zich in maart uitspreken over de plannen en de financiering ervan. Een exacte kopie van wat de gemeenten Groningen en Rotterdam al hebben ontwikkeld op het gebied van basisbanen is het niet. "Vooral in Groningen is er al veel ervaring mee opgedaan", zegt Lahlah, "die ik spreek ook met mijn collega wethouder aldaar om daarvan te leren. Maar gemeenten verschillen natuurlijk wel van elkaar, en hetzelfde geldt voor de werkplekken die we kunnen creëren. Tilburg heeft weinig echt grote bedrijven bijvoorbeeld, vooral veel midden- en kleinbedrijf. Je geeft er dus altijd een Tilburgse draai aan." <<

GRONINGEN EN ROTTERDAM

Groningen is in maart 2020 gestart met het project Basisbanen Groningen. Het loopt nog tot eind dit jaar. Volgens de gemeente kan een basisbaan bijdragen aan de zelfredzaamheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De basis voor de proef is een haalbaarheidsstudie die in 2018 is uitgevoerd door de Hanzehogeschool in de stad. Het doel is hetzelfde als dat in Tilburg: extra werkgelegenheid creëren voor mensen die niet kunnen deelnemen in een reguliere baan, maar die wel in staat zijn om werkzaamheden te verrichten. In Rotterdam gaat het om een proef met wat daar de wijkbasisbaan heet. De gemeente gaat er daarbij van uit dat zo'n baan niet per se hoeft te leiden tot een baan binnen de reguliere arbeidsmarkt. De proef is in januari 2021 gestart met vier wijkbasisbanen bij drie arbeidsorganisaties: Wmo Radar, Woonstad Rotterdam en de Rotterdamse Munt. De mensen om wie het gaat, kunnen verschillende werkzaamheden uitvoeren, zoals vrijwilligers, jongeren en bewoners met een hulpvraag ondersteunen. Er is ook een initiatief in Lelystad. De basisbaan is daar in 2020 gecreëerd. Het gaat daar om tien buurtconciërges die in een maatschappelijke baan worden ingezet voor het verbeteren van de leefomstandigheden voor de burgers in diverse wijken van de stad.